

Skötselplan för naturreservatet Labro ängar i Nyköpings kommun, reviderad 2015-11-25

Syften med reservatet är:

Att vårda, bevara och återställa ett öppet odlingslandskap med lång kontinuitet och därmed säkerställa förekomsten av kulturpräglade markslag och naturtyper samt en lång rad hävdgynnade växt- och djurarter.

Att bevara ett lövdominerat skogsområde med naturskogspotential och en hassellund. I dessa områden ska lundvegetationen med skuggtåliga örter, en rik svampflora och insektslivet särskilt skyddas.

Att för lång tid framåt erbjuda närboende och turister möjlighet till friluftsliv, rekreation och rika naturupplevelser.

1. Beskrivning av Labro ängar

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Labro ängar
Objektnummer	04-02-097
Skyddsform	Naturreservat
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Församling	Svärta, Alla Helgona
Fastighet	Sjösa 1:2, Bryngelstorp 1:10
Markägare	Nyköpings kommun (Markförvaltare)
Naturvårdsförvaltare	Nyköpings kommun (Kommunekolog)
Tillsyn föreskrifter	Nyköpings kommun (Miljönämnden)
Brukare	Roland Blomstedt
Fiskarrendator	Bengt Jartberg
Rättigheter inom planområdet	Sjösa 1:7, 1:8, 1:9, Bryngelstorp 1:12
Naturgeografisk region	25 C 25 = "Östersjökusten med skärgårdar samt Åland" C = Södermanlands och norra Götalands skärgårdar.
Kulturgeografisk region	Skärgård
Topografisk karta	9H SV,SO
Ekonomisk karta	09734
Gräns	Reservatet gräns är markerad med heldragen linje på beslutets kartor

Areal	153 ha, varav land 76 ha
Status:	Beteckning:
Natura 2000	SE0220118
Riksintresse	NRO 04 039
Bevarandeprog. odlingslandskapet	0480-81
Naturvårdsprogram, Länsstyrelsen	80-116
Naturvårdsplan, Nyköpings Kommun	1994, 2008
Fornlämningar	RAÄ-Svärta 307, 308, 310, 313, 495, 5:1
Ängs- och hagmarksinventeringen	80-81, klass 1
Våtmarksinventeringen	09H3E01, klass 1
Nyckelbiotoper/naturvärdesobjekt	2846-1993, 2822-1993, 2795-1993, 2767-1993

Markslag, naturtyper och Natura 2000-kod:

Vatten/Vass: 76,6 ha

Äng: 28,9 ha

Havsstrandäng av Östersjötyp, 1630 27,7 ha

Fuktäng, 6410 0,7 ha

Slåtterängar i låglandet, 6510 0,5 ha

F d åker: 23 ha

Slåttervall, 6910 23 ha

Naturbetesmark: 19 ha

Silikatgräsmarker, 6270 6,4 ha

Trädklädd betesmark, 9070 8,7 ha

Betad skog, (9900 ej N2000)
(naturvärdesobjekt 3407 och
nyckelbiotop 3408) 4 ha

Skogsmark: 5,2 ha

Hassellund 2,2 ha
(nyckelbiotop 3406)

Lövskogslund 3 ha
(inkl. nyckelbiotop 3405)

Landskapselement

Hamlade träd
 Odlingsrösen
 Stenmur
 Byggnadsgrund
 Annan stenansamling
 Åkerspår
 Öppna diken
 Död ved

Prioriterade bevarandevärden

Friluftsliv	Naturstig, stängslad handikappslinga, fågeltorn.
Kulturmiljövärden	Markanvändning, marks lag, landskapselement, fornlämningar.
Biologiska värden	
Marslag	Äng, naturbetesmark, skog.
Naturtyper/Växtsamhällen	Havsstrandängar av Östersjötyp 1630 Artrika torra-friska gräsmarker 6270 Fuktängar med blåttåtel el starr 6410 Slätterängar i låglandet 6510 Trädklädda betesmarker 9070 Lövskogslund Hassellund
Arter	Fältgentiana, hartmansstarr, majviva, svinrot, smörbollor, låsbräken, kattfot, lundstjärnblomma, vårärt, enkelbeckasin, tofsvipa, rödbena, gulärla, årtor, snatterand, skedand, spillkråka, brun kärrhök, fiskgjuse, havsörn.

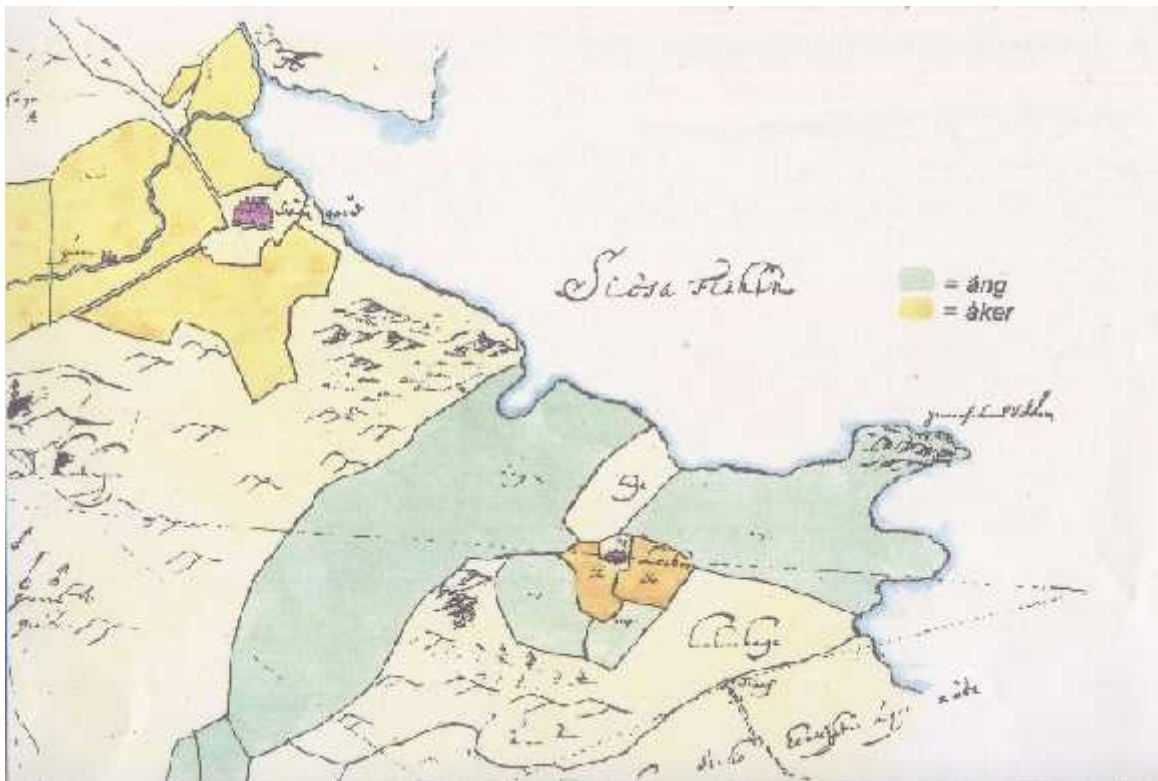

Natura 2000-habitat samt icke-natura-koderna 6910 och 9900 i Labro ängar enligt Länsstyrelsen i Södermanlands förslag 2015.

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Beskrivningen nedan är en bearbetad text hämtad från "Labro ängar -Förslag till skötselplan". Upprättad av länsstyrelsen i Södermanland 1993.

På det idag äldsta kända kartmaterialet över Sjösa, en geometrisk avmätning från 1685/90, framgår det att Labro var en arrendegård under Sjösa. Jordbruksmarken var uppdelad i två åkergården, (ett gårde ligger i träda vartannat år), två hagmarksfällor och vidsträckta arealer ängsmark. Åkergårderna är förhållandevis små och inkomsterna utökades sannolikt med hjälp av fiske och dagsverken på Sjösa gård. Av det hus som stod där då ser vi idag bara husgrunden.

Geometrisk avmätning 1690.

Det område som ingår i skötselplanen var vid slutet av 1600-talet till största delen slätteräng, med en mindre hagmarksfälla i den norra delen. På flera platser kan man i höjdlägen hitta gamla odlingsrösen som med all sannolikhet härrör från denna tidiga ängsepok.

Häradskartan från 1901 visar att mycket stora förändringar i markanvändningen ägt rum sedan slutet av 1600-talet. Största delen av ängsmarkerna är uppodlade till åkermark, och vid Labro är det bara strandzonen, (översvämningssmarkerna), som fortfarande brukas som äng. Två förhållandevis stora åkerskiften är upptagna, och angränsande backar har övergått till betesmark. Flertalet av de stenmurar eller rester av stenmurar som finns i området har tillkommit under den period då ängsmarkerna odlades upp till åker. Vid åkerkanterna ligger även enstaka odlingsrösen med tämligen

stora stenar som tillkommit under denna epok. Ett nytt boningshus har uppförts i anslutning till det gamla som rivits.

Häradskartan 1901.

Den ekonomiska kartan från 1958 visar den typiska utvecklingen mellan 1900 och 1950. Ängsmarken har övergått till betesmark och de gamla betesmarkerna har mer eller mindre vuxit igen till skog. Den geografiska utbredningen av de olika markslagen visar dock inga större förändringar jämfört med häradskartan.

Ekonomisk karta 1958, Ur Ekonomiska kartan/Ortofoto © Lantmäteriverket Gävle 2001. Medgivande M2001/1320.

Under 1900-talets senare del tilltog igenväxningen av den forna, öppna, betesmarken. Skogarna tilläts tätna och åldras. Sekundära naturvärden t ex skuggtåliga örter och vedsvampar utvecklades i de lundartade miljöerna. Labro ängars betydelse som lokal

för rastande fåglar minskade i takt med igenväxningen. Upptäckten att and- och vadarfåglar inte frekventerade Labro ängar i samma utsträckning som tidigare fungerade som en väckarklocka och 1994 påbörjas åtgärder i kommunens och länsstyrelsens regi för att stoppa igenväxningen. Betesdjur släpptes åter ut på de svagt hävdade markerna. Betesputsning och stubbfräsning genomfördes, en hagmark iordningställdes, slätter återinfördes och bladvassen tuktades radikalt för att återskapa den så kallade blå bården till förmån för bl a många strandängsfåglar. Informations- tavlor sattes upp och fågeltornet renoverades.

Sedan Labro ängar blev ett kommunalt naturreservat 2003 har de naturvårdande insatserna fortsatt och förstärkts med bete, slätter, hamling och slyröjning. Trädklädd betesmark har glesats ur och den så viktiga solexponeringen av några av de grova ekarna har på det sättet ökat. Flera lövträd har hamlats och hasselbuketter har tuktats. För att ytterligare förbättra förhållandena för gäss har ett mindre, centralt beläget, område gjorts helt vassfritt genom upprepade röjningsinsatser under 2010-talet.

För att få ett mått på hur skötseln fungerar och hur områdets naturvärden utvecklats har uppföljningsinventeringar genomförts för ett antal utvalda hävdgynnade kärlväxter och fåglar. Naturreservatet har också gjorts mer attraktivt för besökare genom nya välkomst- och informationstavlor både inne i området och vid stängselgenomgångarna. Färister har gjort det lättare att ta sig in området med barnvagn.

Ända sedan 1996 hävdas Labro ängar på ett tillfredsställande sätt genom slätter, bete och hamling i huvudsak finansierat med miljöersättningar från svenska staten och EU.

Labro ängar är även utpekade som Natura 2000-område och en bevarandeplan upprättad av Länsstyrelsen i Södermanlands län finns för området.

1.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Labro ängars biologiska bevarandevärden består främst i områdets långa kontinuitet som fodermark samt i de naturtyper och arter som är knutna till dessa marker. Havsstrandäng, naturbetesmark, lövskogslund och hassellund är de dominerande naturtyperna i området. Fältgentiana, hartmansstarr, smörboll, majviva, vildlin, loppstarr, älvväxing, låsbräken, kattfot och sandmaskros är exempel på viktiga kärlväxtarter. Även svampfloran är rik med arter som sepiavaxskivling och doftrödhätting. Bland områdets hävdgynnade häckfåglar bör tofsvipa, enkelbeckasin, rödbena och gulärta nämnas. De välhävdade strandängarna är också viktiga för många rastande starar, vadare, grågås, kanadagås och inte minst vitkindad gås. Skedand och snatterand uppträder i stort sett årligen i naturreservatet och häckning kan inte uteslutas. Årta däremot visar sig mycket sällan och häckar sannolikt inte. Spelande kornknarr hörs vissa år från de södra delarna och enstaka rödspov har setts rasta på strandängarna. Havsörn som är upptagen på EU:s fågeldirektivs förteckning över skyddsvärda arter använder Sjösafjärden som fiskeplats och ses ofta seglande högt ovanför vattnet. Andra sådana EU-arter är fiskgjuse, som fiskar utanför området i

Sjösafjärden och Saxviken, brun kärrhök och spillkråka. Den sistnämnda har lämpliga födosöks- och häckningsbiotoper här och ses i området med viss regelbundenhet.

Hävdgynnade insekter förekommer rikligt. Thunbergs fältmätare och snedstreckad fältmätare, mindre svampklobagge och avlång flatbagge är exempel på några av områdets rödlistade arter. De två skalbaggarna är knutna till ihåliga träd. I trädens håligheter trivs även bålgeting.

På grund av svag och upphörd hävd under 1900-talet har tidigare öppen betesmark vuxit igen. Några sådana områden har utvecklats till relativt täta lövskogs- och hassellundar med mullrik jord och död ved där lundstjärnblomma och andra skuggtåliga organismer trivs. I dessa områden blir ofta vårfloran rik med arter som desmeknopp, vårärt och lungört. Här trivs också en rik svampflora med t e x, stoftkremling, marsipankremla och många vedsvampar. På grov björk har en i Södermanland mycket sällsynt lav påträffats, *Bacidia hegetschweileri*.

För den knappa hälften av naturreservatets areal som utgörs av Sjösafjärdens och Saxvikens vatten har inga skötselåtgärder fastställts. De grunda vattnen är idag vegetationsfattiga och mycket grumliga. Orsaken är sannolikt lång tids påverkan av grumlande och närsaltsrika tillflöden - i synnerhet från Svärtaån. Denna kraftiga miljöpåverkan kan inte påverkas inom ramen för naturreservatets skötselplan. Bottnarnas vegetationsutveckling kommer dock att följas upp med förhoppningen att närsaltstillförseln och grumlingen på sikt ska minska och den biologiska mångfalden därmed öka.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Labro ängar har en lång historia som fodermark, i huvudsak äng, belagd sedan 1600-talets slut. Odlingsrösen, stenmurar, husgrund och spår av äldre åkrar gör det ännu möjligt att ana hur tidigare generationer levt och brukat jorden. Ängsmarken har till viss del lagts om till åker och betesmarken har i stor utsträckning drabbats av igenväxning men mycket av den gamla hävdgynnade floran återstår. Betesmarken kan till stor del restaureras. *Det kulturhistoriska bevarandevärdet ligger främst i områdets långa kontinuitet som ängs- och betesmark samt i de spår markanvändningen avsatt.*

Bevarandevärden kopplade till friluftsliv

Områdets tillgänglighet, havs- och tätortsnära lokalisering samt höga natur, kultur- och skönhetsvärden gör Labro ängar till ett attraktivt område för det rörliga friluftslivet. Genom anordningar som handikappslingor, fågeltorn, skidspår, stängselgenomgångar och en naturstig med informationstavlor kanaliseras besöken och intressekonflikten mellan naturvård och friluftsliv minskas.

Geologiska bevarandevärden.

Jättegryta. Jättegrytor är ett resultat av framrusande smältvatten som samlades i tunnlar under inlandsisen och ibland satte stenar i rotation. Dessa så kallade löparstenar svarvade ut den här typen av håligheter i berggrunden.

Prioriterade bevarandevärden

Områdets största värden utgörs av de växt- och djursamhällen som är knutna till den traditionella skötseln, slåtter och bete, av markslagen naturlig äng och naturbetesmark, samt de spår som markanvändningen avsatt i landskapet, odlingsrösen, stenmurar, husgrund, öppna diken och åkerspår. Höga bevarandevärden har också Labros lövskogs- och hassellundar med artrik svampflora och många vårblommade örter. Slåtter- och betesgynnade arter som ska prioriteras i bevarandearbetet är: fältgentiana, hartmansstar, smörboll, majviva, svinrot, kattfot, låsbräken samt vadarfåglar, andfåglar och andra häckande och rastande fåglar knutna till öppna strandängar. Även arterna från EU:s fågeldirektiv, havsörn, brun kärrhök, fiskgjuse och spillkråka, ska prioriteras. I lund-områdena ska signalarterna lundstjärnblomma och vårärt prioriteras.

Labro ängar är en viktig lokal för fågelskådning, promenader, skidåkning och annat friluftsliv. Anordningar som handikappslinga, fågeltorn, naturstig, skyltar, stängselgenomgångar och skidspår ska därför också prioriteras.

Prioriterade bevarandevärden - rangordnade

Rangordnade bevarandevärden	Internationell status	Nationell status	Regional status	Lokal status
1. Naturlig äng, naturbetesmark	X	X	X	X
1. Växt- och djursamhällen	X	X	X	X
1. Fågelarter – brun kärrhök, fiskgjuse, havsörn, spillkråka	X	X	X	X
4. Fågelarter – årta, skedand, snatterand.		X	X	X
4. Växtarter – fältgentiana, hartmansstarr.		X	X	X
4. Hassellund, lövskogslund		X	X	X
4. Rastande arter – gäss, vadare, stare.		X	X	X
6. Kulturhistoriska spår – fornlämningar.			X	X
6. Friluftsliv – tillgänglighet, information.			X	X
8. Växtarter – Lundstjärnblomma, vårärt				X

2. Indelning i skötselområden

Labro ängar består av 7 olika typer av skötselområden, **1.** Slätteräng med maskinell skötsel, (strandäng och f.d. åker), **2.** Naturlig slätteräng med manuell eller motormanuell skötsel **3.** Naturbetesmark, **4.** skog i betesmark, **5.** skog i slätteräng, **6.** Inhägnad skog. **7.** Hav/vassbälten.

Skötselområden. Ungefärlig skala 1: 10 000, Ur Ekonomiska kartan/Ortofoto © Lantmäteriverket Gävle 2001. Medgivande M2001/1320.

3. Mål och åtgärder för skötselområden

3.1 Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus.

Kvalitetsmål beskriver det tillstånd som bevarandearbetet ytterst syftar till. Här är kvalitetsmålen formulerade enligt kriterierna för "gynnsam bevarandestatus" i artikel 1 i EU:s habitatdirektiv.

- Arealen slåtteräng ska vara minst 28 ha (skötselområde 1 o 2).
  - Arealen havsstrandängar, 1630, ska vara minst 27 ha
  - Arealen fuktäng 6410, ska vara minst 0,5 ha.
  - Arealen naturlig äng, 6510, med manuell eller motormanuell hävd ska vara minst 0,5 ha.
- Arealen naturlig betesmark ska vara minst 18 ha (skötselområde 3 o 4).
  - Arealen artrika torra-friska gräsmarker, 6270, ska vara minst 6 ha.
  - Arealen trädklädda betesmarker, 9070, ska vara minst 8 ha.
  - Arealen betad skog ska vara minst 3 ha.
- Arealen lövskogslund ska vara minst 3 ha (skötselområde 6).
- Arealen hassellund ska vara minst 2 ha (skötselområde 5).
- Prioriterade kärlväxter ska samtliga finnas i livskraftiga populationer. Följande arter ska i befintliga, fasta, provytor ha en genomsnittlig frekvens per provyta i skötselområde 2:

• Smörbollar	20%	2 provytor
• Svinrot	20%	5 provytor
• Majviva	2%	5 provytor
• Hartmansstarr	25%	2 provytor
• Kattfot i betesmark	25%	1 provyta
• Lundstjärnblomma	15 %	10 provytor

Följande arter ska förekomma

- Låsbräken i ngn av 5 befintliga provytor (skötselområde 2).
- Fältgentiana i slåtterängen (skötselområde 2).
- Vårärt i befintlig provyta 100 m² (skötselområde 4).

I samtliga fall kan maximalt en 50 procentig negativ avvikelse accepteras under en femårsperiod.

- Prioriterade fågelarter ska årligen kunna observeras inom området. (skötselområde 1 och 7).
  - Enkelbeckasin ska häcka i området med minst 5 par, rödbena 5 par, tofsvipa 10 par, gulärta 2 par, åtminstone två av arterna årtå, snatterand och skedand ska årligen häcka eller rasta i området. Vitkindad gås ska

rasta i området. I samtliga fall kan en 50 procentig negativ avvikelse accepteras under två på varandra följande mätningar.

- Landskapselementen odlingsrösen, stenmurar, husgrund och åkerspår ska hållas väl synliga. (skötselområde 1 o 3).
- Antalet livskraftiga, hamlade träd ska vara minst 10 stycken. 2013 fanns 5 stycken livskraftiga träd. (skötselområde 2 o 3).
- Minst 75 % av besökarna vara nöjda eller mycket nöjda med sitt besök i NR.

3.2 Bevarandemål och skötsel.

Nedanstående riktlinjer är generella. Skötseldetaljerna ska regleras i ett eller flera beslut om miljöstöd eller skötselavtal med brukare och eventuella entreprenörer. Skötselplan och kostnader ses över vart 10:de år.

Bevarandemål

I slåtteräng och betesmark ska den kvarstående vegetationsmängden vara liten vid vegetationsperiodens slut. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma.

Skötsel

Ängsbruket bedrivs med skärande redskap och efterbete omedelbart efter skörd. Höet transporteras bort efter skörd. Lövtäkt ska utföras. Betesmarken ska betas hela perioden 1 maj till 30 september. Nyöppnade betesmarker bör betesputsas vid behov.

Enligt reservatsföreskrifter får inte markbearbetning, gödsling, kemisk bekämpning eller insådd förekomma. I övrigt gäller EU:s miljöstödsregler. (Se aktuell information från Jordbruksverket).

Stigarna hålls öppna. Spänger, handikappslinga, färäst, staket, fågeltornet och bron underhålls, liksom P-platser utanför reservatets gränser. Diken hålls öppna.

I skötseln av kommunalt ägd angränsande mark ska hänsyn tas till reservatets natur-, kultur- och friluftsvärden.

Restaureringarna i området syftar i huvudsak till att bevara och återskapa ett öppet odlingslandskap med naturbetesmark och naturliga slåtterängar (Tab. 1).

Jakt bedrivs inte i området med undantag för eftersök på skadat vilt. Fisket arrenderas ut.

3.3 Mål för information, friluftsliv och turism.

Labro ängar ska vara lätt tillgängligt och bjuda sina besökare på rika naturupplevelser, information om naturen, kulturen och skötseln i området. För att uppnå detta ska:

- Skyltar och gränsmarkeringar ses över, kompletteras och bytas ut om nödvändigt.
- Information sätts upp på plats innan större åtgärder vidtas i naturreservatet.
- En däckspång eller hårdgjord stig anpassad för rullstol, barnvagn mm, anläggs.
- En P-plats reserverad för funktionshindrade iordningställas.

4. Sammanfattning av planerade åtgärder

Tabell 1. Områdesindelning, restaureringsåtgärder, skötsel, tidsplan, ansvar finansiering och prioritering.

OMR	RESTAURERINGSÅTGÄRDER / SKÖTSEL	NÄR	VEM	FINANS.	PRIORITERING
1	Slåtter med traktorburn slåtterbalk och efterbete.	Årligen	Bruk.	Miljöstöd	1
2	Lieslåtter och efterbete	Årligen	Bruk.	Miljöstöd	1
2,3	Tuktning av yngre hassel. Grov hassel bevaras. Hamling av 10 lövträd.	Vart 3e-8e år	Bruk. Entreprenad	Miljöstöd Nyk. kom.	1
3	En promenadslinga och fågelplattform/utsiktsplats anpassade för personer med funktionshinder anläggs vid norra backen (se sida 18).	2015-2024	Entreprenad	Nyk. kom. Bidrag söks	1
3	Igenväxningsvegetationen på Rödkär tas bort så att stenansamlingen synliggörs. Vägen till jättegytan märks ut i fält.	2015- 2016	Entreprenad	Nyk. kom.	2
3	Betesdrift	Årligen	Bruk.	Miljöstöd	1
3	Underhåll av fågeltornet	Vart 5e år eller vid behov	Nyk. kom.	Nyk. kom.	1
4 (södra)	Enstaka grova ekar friställs. I övrigt får skogen utvecklas fritt.	2015 - 2024	Entreprenad	Nyk. kom.	1
5	Enstaka ekar friställs. I övrigt får hasseln utvecklas fritt.	2015 -2024	Entreprenad	Nyk. kom.	1

6	Ung gran tas bort. 1/3 av de unga hasselbuketterna tas bort. I övrigt fri utveckling.	2014 -2023	Entreprenad	Nyk. kom.	2
7	Partiell vassröjning bl.a. för att skapa alternativ betesmark till vitkindade gäss	Vid behov	Entreprenad	Nyk. kom.	1
7	Uppföljningsinventering av Sjösafjärdens och Saxvikens bottenvegetation	Vart 5e år	Konsult	Nyk. Kom.	2
Hela omr.	Sly och igenväxningsvegetation (exempelvis ung gran) tas bort	Årligen eller vid behov	Bruk.	Miljöstöd	1
Hela omr.	Stängsling: Uppsättning ytterstaket Uppsättning innerstaket Löpande underhåll	Vid behov	Bruk. Bruk. Bruk.	Nyk. kom. Bruk. Bruk.	1
Hela omr.	Underhåll av spänger, övergångar och dyl.	Vart 5e år eller vid behov	Nyk. kom.	Nyk. kom.	1
Hela omr.	Underhåll av stigar inkl. tillgänglighetsanpassad promenadslinga	Årligen	Nyk. kom.	Nyk. kom.	1
Hela omr.	Uppföljning av kvalitetsmål - Fågelinventering - Växtinventering - Besöksfrekvens (räkning) - Besökarnas uppfattning om naturreservatet (enkät) - Areal markslag, naturtyper	Vart 5e år Vart 5e år Vart 10e år Vart 10e år Vart 10e år	Nyk. kom., konsult	Nyk. kom.	1
Hela omr.	Besöksfrekvens (räkning av besökare för att se hur promenadslingan anpassad för personer med funktionshinder har påverkat besöksfrekvensen)	2015 och året efter att promenadslingan färdigställts	Nyk. kom., konsult	Nyk. Kom	2
Hela omr.	Tillsyn av skötselresultat.	Årligen	Bruk., kom ¹ , Ist		1
Hela omr.	Tillsyn av föreskrifter.	Årligen	Bruk., kom ²		1

¹ Kommunekolog; ² Miljönämnden.

5. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

5.1. Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år dokumenteras följande:

- Tidpunkt för ängsslåtter Brukaren
- Datum för betespåsläpp och inställning. Brukaren
- Lövtäkt, art och antal träd Brukaren
- Röjning, kort beskrivning, areal Brukare/entreprenör

Dokumentationen redovisas till kommunekologen, Nyköpings kommun, som ansvarar för aktiv arkivering av materialet.

5.2. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av bevarandemål görs av brukaren som varje höst redovisar till kommunen.

5.3. Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning görs för att ge svar på frågan om bevarandevärdena har den gynnsamma bevarandestatus som avsågs när målen formulerades, d.v.s. om områdets naturvärden utvecklats som det var tänkt.

- Mätning av arealer markslag och naturtyper vart 10e år.
- Frekvensmätning av prioriterade växtarter vart 5e år
- Räkning av antalet häckande par av prioriterade fågelarter och eventuellt deras flygfärdiga ungar vart 5e år.
- Räkning av rastande fåglar (gäss, vadare, stare) vart 5e år.
- Räkning av antalet besökare vart 10e år.
- Upplevelsenkät till besökare vart 10e år.

*Skötselplanen reviderad i december 2013 av Adoxa Naturvård, Janne Elmhag.
Kompletterad i februari 2015 av Christel Guillet, Kommunekolog, Nyköpings kommun.
Ändrad efter samråd i november 2015 av Christel Guillet, Kommunekolog, Nyköpings kommun.*

Referenser:

Naturvårdsverket. Naturresevat -Handbok i genomförande och förvaltning. Opublicerat arbetsmaterial/remissutgåva, 2000-04-12.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet. Allmänna råd för naturresevat och kulturresevat. Remissutgåva 2000-04-04.

Länsstyrelsen i Halland, Karin Hernborg. Bildande av Övragårds naturresevat i Laholms kommun. Beslut 2000-02-25

SVALA -Svenska agrarlandskap. Förslag till skötselplan för jordbruksmarken i Yrafdelats naturresevat.1999-01-08

Länsstyrelsen i Södermanland. Labro ängar -Förslag till skötselplan. 1993.

Rydberg Hans. Växter och svampar på Labro ängar. Nyköpings kommun, Rapport 1994-11N.

Fågelföreningen Tärnan. Fåglar på Labro ängar och Sjösafjärden. Nyköpings kommun, Rapport 1994-12N.

Fågelföreningen Tärnan. Labro ängar och Sjösafjärden -Fågelinventering 1989. Nyköpings kommun, Rapport 1989-1N.

Sandström J, Viklund B, Wikars L-O. Vedinsekter och spindlar i Nyköpings kommun: Resultat från en entomologisk inventering av 22 naturområden. Nyköpings kommun, Rapport 1994-9N

Sjöstedt J. Storfjärilar på Labro ängar. Nyköpings kommun, Rapport 1994-10N

Sandberg H. Labro ängar - kornknarren och ängsslåttern åter på plats. Fågelinventering 1998.

Rydberg H, m fl, Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket, 1997.

Skogsvårdstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering. 1993-1998.

Gärdenfors U, m fl. Rödlistade arter i Sverige 2000. Artdatabanken, SLU i samarbete med Naturvårdsverket, 2000.

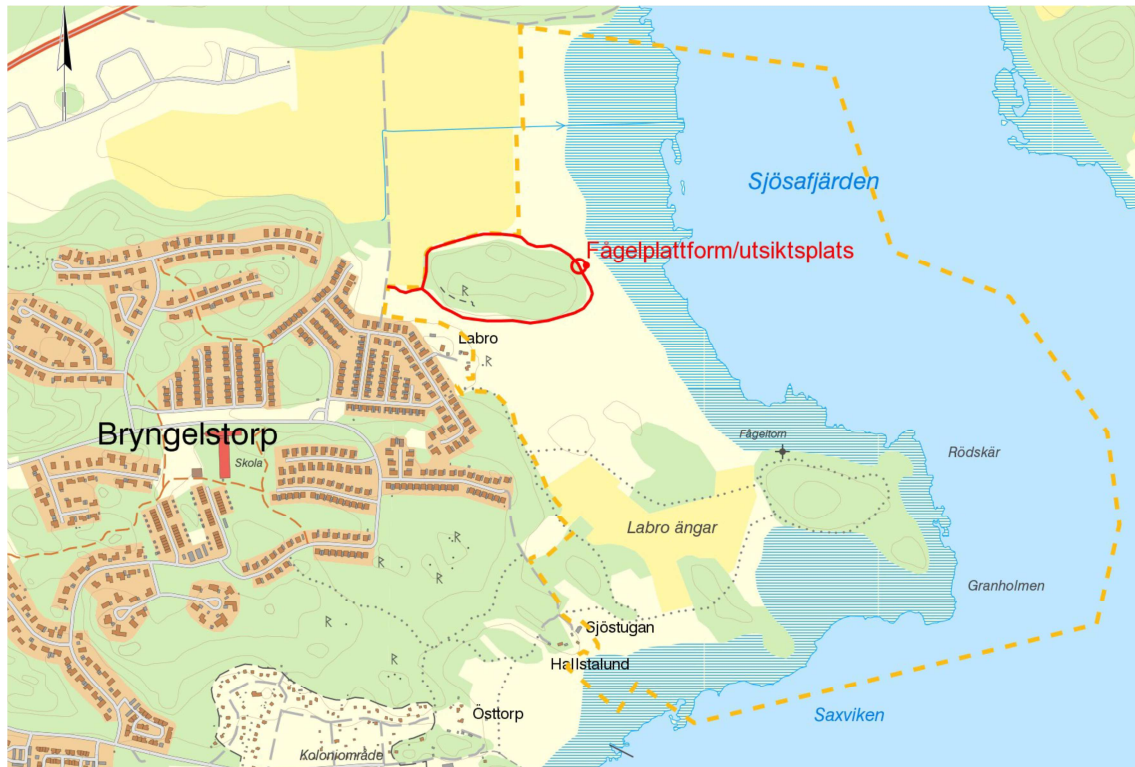
ADOXA Naturvård, Janne Elmhag 0708-80 45 82 Skötselplan reviderad 2003 Kajsa Nilsson, Christel Guillet

Adoxa Naturvård, J Elmhag, Nyköpings kommun 2010. Uppföljning av några kärlväxters utveckling i naturreservatet Labro ängar 2010.

B Johansson, J Gustavsson. Fågelinventering av specifika arter inom naturreservatet Labro ängar, Nyköping under 2013. Fågelföreningen Tärnan Nyköping/Oxelösund

Edlund J, Siljeholm E, Strandstugeviken, Långskär, Hertigö med flera områden, Marina naturvärden i Nyköpings kommun, 2013.

Promenadslinga anpassad för personer med funktionshinder kring norra backen, Labro ängar

Förslag på promenadslinga, längd ca 1 km.

För att öka tillgängligheten i naturreservatet kommer en stig/slinga anläggas, som gör det möjligt att uppleva naturen även för personer som sitter i rullstol, som har svårt att gå i terräng eller har barnvagn med sig.

Från lekplatsen vid Smörsoppvägen går en däckspång i trä eller en hårdgjord stig till norra backen och följer sedan backen runt och tillbaka. Längs med slingan kan besökaren uppleva flera olika naturtyper: slåtteräng, betesmark, skog, vass och öppen fjärd. En utsiktsplats tillika fågelplattform byggs där besökaren har vid utsikt över omgivningarna. Längs med slingan finns ett flertal sittplatser för att vila och njuta av naturen.

Däckspången alt. den hårdgjorda stigen kommer att stänglas in för att undvika att betesdjuren går på den. Ett flertal passager görs i så fall i staketet för att betesdjuren ska kunna gå mellan den betade skogsbacken och omgivande mark.

Utanför naturreservatet, vid lekplatsen vid Smörsoppvägen anläggs en handikapparkering med 2-3 platser och en cykelparkering. Vägbojmen flyttas bortom handikapparkeringen. Lekplatsen kan också anpassas genom att erbjuda redskap för barn med funktionshinder samt spinna på temat djur och natur. Vägen mellan bl.a. busshållplatsen vid Champinjönvägen in till lekplatsen och promenadslingan vid Labro bör tydliggöras, likaså skyltning från andra närliggande kvarter.